Mottagare
Regionstyrelsen

Remiss. Europeiska kommissionens förslag till förordning om offentliga kontrakt och koncessioner (rättsakten om offentlig upphandling)

Förslag till beslut i regionstyrelsen

- Upprättat yttrande överlämnas till Finansdepartementet som Region Gotlands svar på remissen.
- Upprättat yttrande överlämnas till EU-kommissionen som synpunkt på förslaget till förordning om offentliga kontrakt och koncessioner, KOM(2026)590.

Sammanfattning

Den 9 september 2026 presenterade Europeiska kommissionen ett förslag till förordning om offentliga kontrakt och koncessioner, även kallad ”Public Procurement Act”. Förordningen är tänkt att ersätta de tre befintliga upphandlingsdirektiven och även samla flera sektorsspecifika upphandlingsregler.

Kommissionens övergripande syfte med förslaget är att göra regelverket enklare att tillämpa, mer flexibelt och enhetligt samt att öka användningen av upphandling som ett verktyg för att bidra till integrationen av den inre marknaden och EU:s mål om klimat, miljö och ett rättvist samhälle. Genom förslaget anser kommissionen att EU:s konkurrenskraft, resiliens och ekonomiska säkerhet kan stärkas. Ett nytt digitalt ekosystem för offentlig upphandling föreslås, i syfte att bland annat öka effektiviteten och transparensen i EU:s offentliga upphandlingar samt underlätta gränsöverskridande deltagande.

Den 12 oktober tog Region Gotland emot regeringens remiss av kommissionens förslag. Remissvaren ska lämnas in till Finansdepartementet senast den 8 december 2026. Det finns samtidigt möjlighet för medborgare, företag och organisationer att fram till den 24 december (förlängd svarstid) lämna synpunkter på förslaget direkt till EU-kommissionen.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att regionstyrelsen beslutar att lämna upprättat yttrande som remissvar till regeringen samt som synpunkt till EU-kommissionen. I yttrandet redogörs för vilka delar av förslaget som Region Gotland tillstyrker och vilka delar som regionen har medskick kring eller anser vara problematiska.

Ärendebeskrivning

Grundläggande om det nya förordningsförslaget

Idag finns upphandlingsreglerna i tre huvudsakliga upphandlingsdirektiv, som Sverige har implementerat i svensk rätt genom lagen om offentlig upphandling (LOU), lagen om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF) och lagen om upphandling av koncessioner (LUK).

EU-kommissionen vill nu ersätta dagens upphandlingsdirektiv med en gemensam förordning för att göra regelverket mer enhetligt över hela EU. Förordningen ska ersätta de nuvarande upphandlingsdirektiven och samla spridda upphandlingsregler som idag finns i olika EU-rättsakter inom till exempel miljö, energi, transport och ekonomi. Även med de justeringar som föreslås med förordningen finns emellertid cirka 40 andra EU-rättsakter med upphandlingsregler i.

Förordningsförslaget presenterades första gången den 9 september 2026, och publicerades i svensk översättning den 23 oktober. Enligt förslaget ska förordningen träda i kraft två år efter att den antagits. Beroende på hur förhandlingarna fortlöper beräknas förordningen tidigast kunna börja att gälla år 2029, men det kan dröja framåt år 2030–2032.

Enligt kommissionen är de största förändringarna:

- Enklare och tydligare regler
- En digital plattform för all upphandling
- Mer fokus på grön/social/innovativ upphandling
- Ökat fokus på säkerhet, resiliens och strategisk upphandling

Förslagets innehåll

Nedan ges en kort sammanfattning av förslagets innehåll med fokus på de delar som påverkar Region Gotland. För en fördjupning om förslaget rekommenderas Finansdepartementets faktapromemoria som sammanfattar förslaget och presenterar preliminära svenska ståndpunkter.

Förordningen ska tillämpas på upphandlingar och koncessioner vars värde motsvarar eller överstiger vissa tröskelvärden. För regionen Gotlands del innebär det att förordningen omfattar upphandlingar av varor och tjänster överstigande cirka 2,5 miljoner kronor (mnkr) och byggentreprenader över cirka 61 mnkr. Tjänster inom social omsorg och utbildning omfattas om de har ett värde högre än cirka 8 mnkr. Försörjningssektorerna (kollektivtrafik, VA och avfall) har ytterligare något högre tröskelvärden.

Upphandlingar och koncessioner av ett lägre värde kommer regleras av nationell lagstiftning.

De huvudsakliga ändringarna i förslaget

1. Fokus på kvalitet framför lägsta pris
Huvudregeln blir att avtal ska tilldelas den som erbjuder *”bäst kvalitet för pengarna.”* Det innebär att kvalitativa kriterier (till exempel miljö, säkerhet och innovation) som standard ska väga minst 30 procent i utvärderingen (50 procent vid arbetsintensiva kontrakt). Det ska även vara möjligt att använda ett fast pris och utvärdera enbart utifrån kvalitet.

2. Enklare processer och mer flexibilitet
Antalet olika upphandlingsförfaranden ska minskas och förhandlingar ska alltid vara tillåtna. Det föreslås även att leverantörer i större utsträckning ska kunna rätta mindre fel i sina anbud utan att dessa förkastas.

För att underlätta för små och medelstora företag införs en regel om att omsättningskrav endast får uppgå till 50 procent av avtalsvärdet per år.

Tjänster i form av utställningar, mässor, kongresser, hotell, restaurang, catering- och skolmåltidstjänster regleras i ett särskilt förfarande som endast kräver en annons om sammanfattningen av resultatet (det vill säga en form av direktupphandling).

3. Hårdare krav mot oseriösa aktörer
En ny obligatorisk uteslutningsgrund gällande miljöbrott och en frivillig uteslutningsgrund gällande säkerhet föreslås. Möjligheten för en leverantör att genom självsanerande åtgärder undvika uteslutning vid obligatoriska uteslutningsgrunder tas bort. Vidare förlängs tiden för uteslutning från tre till fem år.

Gällande underleverantörer införs ett hinder mot att lägga över hela kontrakt på underleverantör. Vidare ska upphandlande myndighet hämta in information om samtliga underleverantörer, och kräva utbyte av underleverantörer som omfattas av obligatoriska uteslutningsgrunder.

4. Grön och socialt ansvarsfull upphandling
En nyhet för kommuner och regioner är att upphandlande myndigheter nu som huvudregel ska upphandla varor, tjänster och byggentreprenader med hög energieffektivitet, så som det definieras i vissa specificerade EU-rättsakter. I dagsläget har endast statliga myndigheter en sådan strikt skyldighet. Det blir också obligatoriskt att ställa krav på miljöegenskaper på vissa produkter.

Det blir tydligare att myndigheter kan och bör ställa krav på livscykelkostnad, cirkulär ekonomi och sociala hänsyn (såsom jämställdhet och inkludering av funktionsnedsatta) under hela avtalstiden.

5. Digitalt ekosystem och mer data
EU vill införa ett helt digitalt system för upphandling för att minska den administrativa bördan. Det innebär bland annat att leverantörer ska behöva lämna in samma uppgifter färre gånger (”*once-only*”-principen) och att mer data om inköpen ska samlas in och bli offentlig.

6. Europeisk preferens och säkerhet
Förslaget ger större möjligheter att prioritera leverantörer från EU eller länder med handelsavtal med EU, särskilt för att minska strategiska beroenden av tredjeland. EU-kommissionen ges också mandat att införa obligatorisk EU-preferens inom vissa områden.

På säkerhetsområden införs en skyldighet för upphandlande myndighet att vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa unionens och medlemsstaters säkerhetsintressen. Det införs också en skyldighet för myndigheten att säga upp avtal om säkerhetsrisker uppstått under kontraktstiden, till exempel genom ändrade ägarförhållanden. Vidare får EU-kommissionen generellt en omfattande delegation att anta egna akter inom säkerhetsområdet.

7. Kortare ramavtal men ny samverkan
I förordningen begränsas giltighetstiden av ett ramavtal med en leverantör till tre år och ramavtal med fler leverantörer till fem år. Vidare får specifika avtal som tecknas baserat på ett ramavtal (avropsavtal) ha en maximal löptid som motsvarar 50 procent av ramavtalets totala giltighetstid.

En ny möjlighet till avtalssamverkan mellan upphandlande myndigheter införs.

Handläggning av ärendet

Regionstyrelseförvaltningen har i handläggningen av ärendet deltagit på remisskonferens anordnad av SKR. Tjänstepersoner inom IT och Beredskap och säkerhet har getts möjlighet att delta i handläggningen, liksom inköpssamordnare på samtliga förvaltningar.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att det till ärendet bifogade yttrandet lämnas både till regeringen, i egenskap av remissvar, och till EU-kommissionen som synpunkt. Då ställningstagandena är av identisk karaktär bedöms det vara mest effektivt att lämna en enhetlig argumentation i båda fallen. Ett separat anpassat svar till EU-kommissionen bedöms inte ge något större mervärde, då underlaget täcker de aspekter som är relevanta för både den nationella remissprocessen och EU-nivån.

I yttrandet framförs ett flertal ställningstaganden, varav de mest centrala är följande:

- **Positiv inställning till förenklade upphandlingsregler** samt det stärkta fokuset på miljö, socialt ansvar och säkerhet, där det senare bedöms vara särskilt relevant utifrån Region Gotlands strategiska position.
- **Kritik mot begränsade löptider för ramavtal.** Det betonas att korta avtalstider kan försämra konkurrenssituationen och investeringsviljan hos leverantörer, vilket är särskilt kritiskt för Region Gotland med

tanke på ö-läget och behovet av säkrad kapacitet för kritisk infrastruktur.

- **Ett utökat säkerhetsansvar behöver åtföljas av tillräcklig finansiering**, då regionens geopolitiska och strategiska läge kan medföra kostnader som inte kan bäras enbart lokalt.
- **Behov av tydlighet kring administration och digitalisering.** Det lyfts att ökade krav på underleverantörskontroll kräver fungerande nationella system för att den administrativa bördan inte ska bli för omfattande regionalt. Oklarheter kring det digitala datautrymmet lyfts även fram.

Sammanfattningsvis lyfter yttrandet fram de delar av förordningsförslaget som bedöms ha störst påverkan på kommuner och regioner generellt, med särskilt fokus på Region Gotlands specifika geografiska och strategiska förutsättningar.

Beslutsunderlag

Förslag till yttrande
Finansdepartementets faktapromemoria 2026/27 FPM3
EU-kommissionens förslag till förordning om offentliga kontrakt och koncessioner
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-11-06

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Anna Malm
T.f Administrativ direktör

Skickas till

Finansdepartementet
EU-kommissionen